

ספר בני יששכר השלם והמבואר

לשבתות ומועדים וחדשי השנה

דרושים נפלאים, מדבש מתוקים, שבעתים מזוקקים, נובעים ממקור נאמן
ונוזלים מן לבנון, רב רבנו, כבוד קדושת מרנא ורבנא אדמו"ר הרה"ק
סיני ועוקר הרים, בוצינא דנהורא אספקלריא המאירה
רבן ומאורן של ישראל, לו דומיה תהילה, קדוש יאמר לו
מרן רבי **צבי אלימלך שפירא זי"ע**
אבד"ק דינוב יצ"ו

חלק מאמרי שבתות ד' וראש חודש

מהדורה חדשה מאירת עינים מפוארת ומתוקנת, בהגהה מדוייקת, בתוספת
פיסוק, בפתחת ראשי תיבות, חלוקה לקטעים, תוספת מאות כותרות
משנה, אלפי מראי מקומות מפורטים לספרי חז"ל ראשונים ואחרונים

ביאורים ציננים והארות

'מאמרי בני יששכר'

ליקוט נפלא וייחודי מתורתו של רבינו בכל ספריו הקדושים
המעשיר ומרחיב את מאמריו וחיידושו המובאים בספר

תרגום הזוהר

י"ל ע"י ממלכת התורה "עוז והדר"
מפעל תורת החסידות
שנת תשע"ז לפ"ק

מהדורת בראך

בני יששכר השלם והמבואר

יוצא לאור על ידי ממלכת התורה "עוז והדר"
בגשיאות מורינו הגאון רבי יהושע לייפער שליט"א
מו"ץ בשיכון סקווירא ובמאנסי יע"א

ראש בית המדרש ועורך ראשי

הרב מנחם מנדל פומרנץ

עורך אחראי

הרב ישראל גולדברג

עורכים ומבקרים

הרב יעקב יוסף טשערסקי

הרב מרדכי ליברמנט

הרב מאיר לוי

הרב ישראל נייחויז

הרב ישראל ערליך

הרב ברוך שמחה שלטר

הרב פנחס אלתר

הרב ישראל ברגמן

הרב ישראל אלטר גרובייס

הרב יוסף חיים דחבש

הרב ישראל ורשביאק

כל הזכויות שמורות למכון עוז והדר

Rabbi Y. Leifer

8 Truman Ave.

New Square, N.Y. 10977

היות ומושקע במהדורה חדשה זו הון רב ויגיעה רבה
לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל ע"פ הזכויות בכל המדינות
אוסרים אנו בכל תוקף כל הרפסה צילום והעתקה כולל העתקה חלקית
מספר זה, וכן כל שימוש מסחרי בחומר הנדפס, בפירושים במקורות
ובכל ההוספות, ושארית ישראל לא יעשו עולה.

הפצה

'היכלי תורה'

בארץ ישראל: טל. 02-9924603 פקס. 03-5435884

בארה"ב: Tel. (718) 437-3514 Fax. (718) 437-0054

באירופה: Tel. 44-20-8806-0176

נדפס על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת

נדפס בארץ ישראל

Printed in E. ISRAEL

הארות והערות יתקבלו בברכה

בת.ד. 9359 בית שמש פקס: 03-5423180

לתרומות והנצחות:

845-4069099

oiz@oizusa.com

PO.Box 340 MONSEY N.Y. 10952

מאמרי השבתות

מאמר א

בענין שם שבת

בגמטריא שבת^א. וזהו שיש לפרש 'מהו שבת שמא דקודשא צריך הוא שמא דאיהו שלים מכל סטרוי' דהיינו מכל ל' הכ"ז אהוון שזסה צרא הקדוש צרוך הוא את כל העולמות, כזה שמו יתצרך המתפשט בהסיו^א. והנה צרא עולמות בששת ימים והשבת הוא כדמיון הנשמה והצורה לעולם^א, על כן נקרא 'שבת' שמא דקודשא צריך הוא המחיה את כולם.

בכל האותיות יש חיות משם השי"ת, וכ"ז אותיות הם כח כ"ז הויות בגימטריא שבת

א איתא זוהר יתרו דף פ"ח ע"א: ^אמהו שבת שמא דקודשא צריך הוא שמא דאיהו שלים מכל סטרוי, עד כאן לשונו. נראה לי לפרש דהנה כ"ז אהוון דאורייתא הם, וכלל אות יש בו חיות מן שם הנכבד הוי"ה צרוך הוא, ואם כן כ"ז אותיות הם כח כ"ז הויות

❦ מאמרי בני יששכר ❦

בכל אות כלול שם הוי"ה והוה כ"ז, ותיבת 'שבת' כולל את כולם, וזהו שאמר מהו שבת שמא דקוב"ה שמא דאיהו שלים וכ"ז: הגהות מהרצ"א - זוה"ק ח"ב פח:

ואו 'שבת' שמא דקוב"ה - בגימטריא כ"ז הויות וכוללת כח התורה. 'שבת' בגימטריא כ"ז הויות, והנה כ"ז הם אותיות התורה שכולה שמותיו של הקב"ה, והנה

ביאורים והערות

פעמים כ"ז גימטריא תקע"ב, וכשנמנה גם כן אותיות מנצפ"ך הרי כ"ז אותיות, וכל אחד כלול משם הוי"ה, כ"ז פעמים כ"ז גימטריא 'שבת', וזה סוד השבת שכולל כל הבריאה כל האותיות וכל השמות. ע"כ. וע"ע להלן (מאמר ז אות ז). ג. וראה עוד להלן (מאמר ד אות א) שהביא רמז בפסוק, וז"ל: והנה כבר ידעת כל הציורים וכל הנשמות וכל האורות הם על ידי כ"ז אתון, כמה דאת אמר (בראשית ד כה) 'וידע אדם את' אתון מן א' ועד ת'. ד. וב"כ להלן (אות יב) עיי"ש. וראה אלשיך הק' (בראשית ב א): הנה אין ספק כי כל דבר גשמי מבלי בחינת רוחניות באיכותו, יפסד ולא יתקיים, כמקרה אנוש כי ימות, שהעדר רוחניות נפשו ממנו יפסידנו, והנה כל מה שברא הוא יתברך למה שהכל גשמי, לא יתקיים ולא ינוח כי אם ילך ויפסד יום יום. ובזה נבא אל הענין, והוא כי הלא ידוע כי מקדושת שבת נשפע שפע קדושה לעולם, ועד מהרה נפש יתירה לאדם. והנה כאשר ברא אלהים את הארץ, למה שהיתה חומרית כגוף בלי נשמה, היתה מעודדת להיות הולכת ונפסדת ולא תנוח בקיומה, ומי הקנה בה נפש ושפע להתקיים - הוא השבת, כי בו הושפע בה שפע להתקיים ולנוח

א. ראה בשבלי הלקט (סי' ה, דין קדיש) 'מפני מה מקדישין [אומרים קדיש] במקום שדורשין שם פסוקים, לפי שאין כל תיבה ואות שבתורה שאין שם המפורש יוצא מהן, מה שאין אנו יודעין, לכך נהגו לקדש'. ויש לרמוז זאת בדברי זוהר (ח"ב פז). 'אורייתא כלא שמא קדישא היא, דלית לך מלה באורייתא דלא כליל בשמא קדישא'. ע"כ. וע"ע תניא (שער היחוד והאמונה פי"א): לפי שאותיות דיבורו ית' הן בחי' המשכות כחות וחיות ממדותיו ית' המיוחדות במהותו ועצמותו וכו', והנה הן כ"ב מיני המשכות חיות וכחות שונים זה מזה שבהן נבראו כל העולמות עליונים ותחתונים וכל הברואים שבתוכם, שכך עלה ברצונו וחכמתו ית' לברוא העולם בכ"ב מיני המשכות שונות דוקא לא פחות ולא יותר, והן הן כ"ב אותיות הקבועות בפה ולשון כדתנן בסי' יצירה וכו'. ב. וב"כ הרמ"ע מפאנו (מאמר גנים - כונת יום שבת) הו"ד בפרי עץ חיים (שער הנהגת הלימוד פ"א). ובעמק המלך (שער א פרק ס) וכ"ה בעטרת צבי למהרצ"ה מידטשוב זצ"ל על הזוה"ק (כאן). וראה גם קהלת יעקב (לבעל מלא הרועים - ערך בריאת): וכשתמנה כ"ב פעמים כ"ז שבכל אות מכ"ב אותיות יש בו הוי"ה, הרי כ"ב

תרגומי הזוהר

[א] מה הוא שבת, השבת היא השם של הקב"ה והוא שם שלם מכל צדדיו.

אהי"ה תנ"ה, ושם י"ה סך הכל בגימטריא 'שבת', עיין בכתבי האריז"ל (עי' פ"ט ע"ח ע"ג ע"ד פ"ד):

'שבת' עם הנקודות בגימטריא י"ג מילואי הוי"ה ג יש לפרש עוד, 'מהו שבת שמא דקודשא צריך הוא שמא דליהו שלים מכל סטרוי'. 'שבת' עם הנקודות בגימטריא תשכ"ד, הוא בגימטריא י"ג מילואי הוי"ה שונים כנודע מילואיהם ציודיין צאלפיין צהיין. יש למלות צי"ג אופנים, הגם שכללותם אינו אלף ד' מילואים ע"צ ס"ג מ"ה צ"ן, עם כל זה כשמות אחד הוא צמילוי א' והצ' צה' והג' צי"ד וכיוצא יש י"ג מילואים שונים, עיין

שבת הוא שמא דקודשא בריך הוא על כן יש ליהודי שלא לאמרו במקומות שאסורים בדברי תורה וליהודות 'שבת' שמא דקודשא צריך הוא - אסור להזכירו במקום שאסור לדבר דברי תורה, וידעתי ממדקדקים צמעשיהם שמהרו להזכיר שם 'שבת' ללא לורך, והוא נכון, כיון שאמרו חכמי הזהר שהוא שמא דקודשא צריך הוא. המשכיל צין הדצוי:

'שבת' בגימטריא מילואי שמות הוי"ה ואהי"ה עם י"ה ב עוד יש לפרש 'מהו שבת שמא דקודשא צריך הוא שמא דליהו שלים' וכו', כי 'שבת' בגימטריא ד' מילואי הוי"ה רל"צ, ושלשה מילואי

מאמרי בני יששכר

(והוא בכתובים לעיל במאמר 'שם שבת' (מאמר א אות א), 'שבת' בגימטריא כ"ז הוי"ה כח השם הנכבד שהוא בכל כ"ז אתון דאורייתא שבהם נבראו כל העולמות):

בני יששכר - מאמרי השבתות - מאמר ז אות ז וני"ג מילואי הוי"ה. מילואי הוי"ה הם ארבעה, כוללים כל העולמות והם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, אבל יש בפרטיות אלו הארבעה מילואים י"ג מילואים שונים בגימטריא שלהן, דהיינו ע"ב ס"ז ס"ג ס"ב ח"ן ז"ן ד"ן ג"ן ב"ן מ"ט מ"ח

ובמעלת וקדושת השם 'שבת'. ובנסתרות גבנה מעלת שם 'שבת' - מהו שבת שמא דקב"ה שמא דליהו שלים מכל סטרוי (והג' ס"ז פ"ד): (וכבר נתבאר זה במקובלים ובמפרשים פירושים שונים, ועיין מה שכתבנו לעיל במאמר (א) 'שם שבת', וכל הפירושים נכונים וכולם נכללים בשם הקדוש 'שבת'), והיה צדיק קדוש אחד בדורותינו שהיה כותב שם 'שבת' בקמיעות לשמירה מפגעים, כי השם שבת כולל כמה ענינים ורזין עילאין לאין משער, ופרט אחד הלא נודע

ביאורים והערות

פאפו (בעל הפלא יועץ) בספרו חסד לאלפים (א"ח סי' פד אות א): מרחץ במקום שעומדים שם ערומים ורוחצים שם, ובמבואות המטונפות אסור בשאלת שלום וכו', משום דשמו של הקב"ה שלום, והכי נמי אמרו בזה"ק דקב"ה שבת איקרי, ולכן צריך ליהודי גם כן מלהזכיר שבת. ע"כ. [ועיי"ש בהמשך דבריו דיש ליהודי מלכתוב 'שלום' שלם או 'שבת' באגרות שנוקדים לאשפה]. וכ"כ הבן איש חי (פר' יוצא שנה ראשונה סני' טז). וע"ע כף החיים (א"ח שם) מה שהביא מסי' רוח חיים להר"ח פאלאגי, וע"ע שם סי' ר"ג ס"ק י"ב. וע"ע בשו"ת דברי יציב (י"ד סי' קעו) שהביא דברי רבינו, אלא שכתב שאין מי שסובר שהוא משמות שאינם נמחקים. ו. רא"ה סי' הליקוטים לאריז"ל (פר' כי תשא פ"ד): ומזה המקום שהוא יהו"ה, יוצאים ד' שמות לד' עולמות, באצילות שם יו"ד ה"י וי"ו ה"י, שהוא בגי' ע"ב. ובבריאה יו"ד ה"י וא"ו ה"י, שהוא בגי' ס"ג. ובצירה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהוא בגי' מ"ה. ובעשיה יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה, שהוא בגי' ב"ן. ואלו הד' שמות, עולים בגי' רל"ב. ז. דהיינו במילוי אלפיין: אל"ף ה"א יו"ד ה"א - קמ"ג, ובמילוי ההיין: אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה - קנ"א, ובמילוי יודיין: אל"ף ה"י יו"ד ה"י - קס"א, וכולן עולין בגי' תנ"ה. ח. וז"ל שם: ובעלייתך מן הטבילה, תכוין לד' היות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ולג' אהי"ה דידן דההין דאלפיין, שהם גי' תרפ"ז. תוסף עליהם שם י"ה הרי הכל בגי' 'שבת'. ע"כ. וכן כתב בס' מעשה וקת (למוה"ר אלעזר בן שמואל וקת) עמ"ס שבת (עמ' יט): ט. דהנה כל נקודה היא בגימטריא י', וכל קו הוא ו'. וזהו פת"ח - הוא ו', וקמץ - הוא ו' ויוד', עולה ביחד כ"ב, ועם 'שבת' הוא תשכ"ד. י. וב"כ הרמ"ע מפאנו (מאמר גנים - כוננת יום שבת) הו"ד

מלהיותה הולכת ונפסדת. וזה יאמר 'היה העולם חסר מנוחה', באה שבת והשפיע שפע קדושה בכל מה שנברא, והיה השפע ההוא לעולם כנפש בגוף האדם, וזהו אומרו 'שבת וינפש' כי שבת והקנה נפש לעולם לקיימו. וזהו 'באה שבת באת מנוחה', כי בלעדי זה לא היתה מנוחה והעמדה לעולם. ע"כ. וכ"כ באוה"ח הק' (בראשית ב ב): כי ביום שבת ברא ה' נפש העולם, והוא סוד אומרו (שמות לא יז) 'ביום השביעי שבת וינפש' וכו' שנתכוין לומר כיון ששבת פירוש בא שבת, 'וינפש' פירוש נשפע שפע החיוני בכל הנבראים, כי קודם השבת לא היה נפש לכל הנבראים. ע"כ. וע"ע תפארת ישראל למהר"ל (פרק מ): ולכן מדמה השבת לטבעת שיש בו חותם וכו' וידוע כי הדבר שהוא נבדל הוא צורה בלבד, ולפיכך נמשלו ימי החול אל הטבעת שהוא גוף, כך ימי החול שהם ימי המעשה הם גשמיים, והשבת אל ההותם שיש בו צורה, והצורה נבדלת מן החומר, ולכן על ידי השבת יש בעולם קדושה נבדלת, לכך ביום השבת נגמר העולם כאשר קנה הצורה, והדברים האלו הם ברורים ויקרים ואין לבאר יותר. ה. ע"י שבת (י): הנכנס לבית המרחץ וכו' מקום שבני אדם עומדין ערומים - אין שם שאילת שלום וכו', מסייע ליה לרב המנונא משמיה דעולא, דאמר אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ, משום שנאמר (שופטים ו כד) 'ויקרא לו ה' שלום'. אלא מעתה, הימנותא נמי אסור למימר בבית הכסא, דכתיב (דברים ז ט) 'האל הנאמן'. וכי תימא הכי נמי, והאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: שרי למימר הימנותא בבית הכסא. התם שם גופיה לא איקרי הכי דמתרגמינן אלהא מהימנא, הכא שם גופיה איקרי 'שלום' דכתיב 'ויקרא לו ה' שלום'. ע"כ. וכן פסק מוה"ר אליעזר

וגם צ' שמות הוי"ה אהי"ה, וידוע מכוונת 'נר שבת' (פע"ח שער השבת פ"ד) 'נר' צגימטריא ג' יחודים הוי"ה אהי"ה, הוי"ה אלהי"ם, הוי"ה אדנ"י צגימטריא נר". והנה היחוד העליון הוי"ה אהי"ה כולל כל מה שתחתיו". ולפי זה נוכל לפרש 'מהו שבת שמא דקודשא בריך הוא' היינו צגימטריא 'הקדוש ברוך הוא', וגם 'שמא דליהו שלים מכל סטרוי' היינו יחוד העליון הוי"ה אהי"ה], והשם הטוב יכפרי":

שבת ויומא דאורייתא והתורה כולה שמוותיו של הקב"ה ומבטלת כל המזיקין

ה יש לרמוז עוד 'מהו שבת שמא דקודשא בריך הוא'. דהנה 'שבת' הוא יומא דאורייתא (עי' זוהר ח"ג פ"ה), לכולי עלמא שבת ניתנה תורה (שבת פו:), והנה התורה כולה שמוותיו של הקדוש ברוך הוא (זוהר ח"ג פ"ה: קכד), והנה נוסף מספר 'שבת' על מספר 'תורה' יחודא שלים הוי"ה אדנ"י יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, והנה יבא לפנינו אס ירצה השם צמקומות צמאמרים הצאים (מאמר

מאמר המילואים להרמ"ע ז"ל", ועיין בספר ויקהל משה צהתמלתוי] שאותן הי"ג מילואים המה מכוונים אל הי"ג מדות, י"ג תיקוני דיקנא קדישא בכל מדה מילוי אחד.

וזה שכתבנו בספרינו אגרא דכלה"י מה שציקש משה 'הודיעני נא את דרכך' (שמות לג יג), נכתב 'דרכך' חסר יו"ד, והוא מרמו שציקש להתודע לו י"ג מדותיו יתצרך שמו שצבה י"ג מילואי הוי"ה הנ"ל צגימטריא תשכ"ד, והוא צגימטריא דרכך"י צך רצתי דלי"ק אשר מספרה ת"ק כנודע"י.

והנה 'שבת' עם נקודותיו צגימטריא כל מילואי י"ג הוי"ת הנ"ל. וזהו שיש לפרש צדצרי הזהר הנ"ל 'מהו שבת שמא דקודשא בריך הוא שמא דליהו שלים מכל סטרוי"י:

'שבת' צגימטריא 'הקדוש ברוך הוא הוי"ה אהי"ה' ד ייש לרמוז עוד 'מהו שבת שמא דליהו שלים' וכו', 'שבת' צגימטריא הקדוש ברוך הוא

❦ מאמרי בני יששכר ❦

הא, ג"ן יוד הי וו הא, ב"ן יוד הו וה, מ"ט יוד הא ואו הה, מ"ח יוד הא וו הה, מ"ה יוד הא ואו הא, מ"ד יוד הא וו הה, מ"ג יוד הא וו הה, ס"ב יוד הי וו הה, נ"ח יוד הי ואו הה, ז"ן יוד הה וו הה, ד"ן יוד הה וו הה

ביאורים והערות

הנ"ך, וס"ם, זע"ן, חפ"ף, טצ"ץ, ואת ראשון מכל צירוף הוא יחידית, ואת השני הוא עשירית, ואת שלישי הוא מאות. כי ה' אותיות מנצפ"ך הם נחשבים אחר כלות הא"ב, היינו אחר התי"ו כתובים האותיות כמנפ"ץ. נמצא תי"ו הוא ד' מאות, וך' פשוטה הוא ה' מאות, ומ"ם סתומה הוא וא"ו מאות, ונו"ן פשוטה היא ד' מאות, וף' פשוטה הוא ח' מאות, וץ' פשוטה הוא ט' מאות. ע"כ. וע"ע רש"י סוכה (נב: ד"ה באטבח) ובמהרש"א שם. טז. וב"כ להלן (אות יט), עיי"ש. יז. וז"ל הפרי עץ חיים (שם): והנה נר שבת הוא בבניה שהוא אהי"ה וכו', וכבר ידעת, כי הם סוד ג' יחודים עליונים - הוי"ה אהי"ה, הוי"ה אלהי"ם, הוי"ה אדנ"י, וכולם ג"י נר". יח. ע"י ברית כהונת עולם (מאמר תרי"ג פ"א): ומהידוע בסוד 'נר' שכתב האר"י זלה"ה בחינת שלשה יחודים, ביחוד שם הוי"ה לאהיה אלהים אדנ"י, והנה יחוד העליון בסוד הוי"ה אהי"ה הוא מקור לשני יחודים תתאין כמבואר אצלנו, כי לראשיתם יהיה הכל בבחינת אהי"ה בסוד שלשה שמות אהי"ה שבתורה (שמות ג יד), ומשם אהי"ה נמשך סוד אדנ"י וכו'. יט. וב"כ להלן (אות יח), עיי"ש. כ. פירוש נוסף מספר 'שבת' (702) על מספר 'תורה' (611) צ"א - כמספר ב' השמות 'הוי"ה אדנ"י' יחודא שלים וכו'.

מ"ה מ"ד, והם נגד י"ג מידות של רחמים, [ע"ב יוד הי וו הי, ס"ז יוד הה וו הי, ס"ג יוד הי ואו הי, ס"ב יוד הי וו הי, נ"ח יוד הי ואו הה, ז"ן יוד הה וו הה, ד"ן יוד הה וו הה]

בפרי עץ חיים (שער הנהגת הלימוד פ"א). יא. מאמר זה נדפס בספר כנפי יונה להרמ"ע מפאנו. וע"ע שם הגדולים להחיד"א (חלק הספרים מערכת כ אות מה) שנסתפק מי חיבר ספר זה, והכריע שחברו הרמ"ע כמו שהביאו בשם השל"ה, עיי"ש. יב. צמורה"ר משה בן מנחם מפראג, בדפוס זאלקווי תק"א (עמ' לב): נדפס הציור תיקוני דיקנא. יג. עיי"ש פרי בראשית (ד"ה משנה), פרי כי תשא (ד"ה וירצה). יד. וברג"ל ישרה (מערכת י אות ט) הוסיף לפרש לפי"ז מה שיסד הפייטן (מעריב ליל יו"כ) 'דרכך' אלקינו להאריך אפך - כי הם מכוונים נגד י"ג תיקוני אריך. ע"כ. ובמקו"א כ' לפרש בקשת מרע"ה הודיעני נא את 'דרכך' באופן אחר ע"י מעין גנים (פ"ב אות ב) והוספות מהרצ"א (אות פו). טו. ע"י עץ חיים (שער לה פ"ה): כבר ידעת סוד א"ב דאי"ק בכ"ר שהם סוד אחדים עשיריות מאות, וא"ט ב"ה ג"ז ד"ו הם אחדים בד' ראשונים, י"צ כ"ף ל"ע מ"ם הם עשיריות והם מחסד עד נצח. ק"ץ ר"ף ש"ן ת"ם הם מאות והם מהוד ולמטה. נמצא כי הך' פשוטה בא"ב אחר אות ת' והוא ת"ק, וס' סתומה הוא ת"ר, ון' פשוטה הוא ת"ש, וך' פשוטה הוא ת"ת, וץ' פשוטה הוא תת"ק. ע"כ. וע"ע אוהב ישראל פרי בא (ד"ה קדש): כי הנה ידוע כי יש צירופי אותיות מהא"ב משולשים, בסוד אי"ק, בכ"ר, גל"ש, דמ"ת,

שעיר וכו' י, והנה 'שצת' נוסף על מספר 'רשף' ('שעיר') מנין א"ל הוי"ה אדנ"י נרמזין צראשי תיבות וסופי תיבות 'וס הששי ויכולו השמים' (צראשית צ א) ב, והוא הנרמז צמזמור (תהלים כג) 'י רועי' [שנוהגין לאמרו צצצת י] 'גס כי אלך צניא ללמות' (צגימטריא 'רשף') 'לא אירא רע כי אמה עמדי' היינו שצת שמא דקודשא צריך הוא,

❦ מאמרי בני יששכר ❦

'תורה' הוא בגימטריא שלהם עם אותיות א"ל, להורות כי על ידי תורה יכולין לבטל כחם וחיותם אשר הוא שם א"ל עיי"ש וכו'. ומזה תבונן גם כן מנין המנחה ששלח יעקב לעשו תק"ף בהמות (מנין 'שעיר' הנשלח לעזאזל ביום הכפורים) קודם שנאבק עמו המלאך והקב"ה קרא ליעקב א"ל, הבן מאוד הדברים ותן תודה לא"ל המגלה תעלומות: בני יששכר - מאמרי כסלו טבת - מאמר י אות ד

צ אות ג) כ"י איך התורה מצטלמ פלוני וצת זוגו שהם צגימטריא 'תורה' ב, ונלמד מהפסוק [ו] צני רשף יגציהו עוף' (איוב ה ז), כמו שאמרו רז"ל (צרכות ה.) אין רשף אלא כו' י, עיין בפני יהושע יי 'רשף' נקראו המזיקין הנ"ל צהסיר מהם שם א"ל המחיה אותם. 'רשף' צגימטריא 'שעיר' מנין הצהמות ששלח יעקב לעשו י, וכן ציום הכיפורים שולחין

ויו בכח התורה מבטלים חיות המזיקין. אמרו בגמרא (צרכות ה.) כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין ממנו, שנאמר ובני רשף יגביהו עוף, ואין עוף אלא תורה שנאמר התעף וכו', ואין רשף אלא מזיקין שנאמר מזי רעב ולחומי רשף וקטב מרירי. וכתב הרב הגאון הגדול בעל פני יהושע הא דאין רשף אלא מזיקין, היינו הס"מ (בהסיר ממנו א"ל) ונוקבא דיליה לילי"ת בגימטריא 'רשף', והנה

ביאורים והערות

ר"ל שעיר המשתלח שהוא ג"כ לשבר תוקפו של ס"מ שהוא שור של עשו. ע"כ. הנה רבינו ס"ל ששלח יעקב במנחתו תק"ף בעלי חיים וכמ"ש החזקוני בדעת רש"י והארו"ח הנ"ל, וכ"כ בגור אריה למהר"ל. אמנם ע"י בעל הטורים ורבינו בחיי (שם) שכתבו ששלח רק תק"ן בעלי חיים, עיי"ש. וכ"כ הרא"ם בדעת רש"י. וראה עוד להלן (מאמר ב אות ג, מאמר ח אות יז) בהערות שם. **כו. וראה** עוד מה שכתב רבינו באגרא דכלה פ"ו וישלח (ד"ה כי על): 'כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלהי'ם' (בראשית לג י). ב' במסורה. דין. ואידך 'מתי אבא ואראה פני אלהי'ם' (תהלים מב ג). יש לרמוז דהנה קשה הדבר על יעקב אבינו לומר מפיו דבר כזה לעשו הרשע שחשוב בעיניו ראיית פניו כראות וכו'. אבל הנרצה הוא שביקש ממנו שיקח את המנחה, והנה הוא כיון במנחתו זאת ענין שיצוה י"י לישראל השעיר לעזאזל ביום הכיפורים, על כן שלח לו תקי"פ בהמות מנין 'שעיר'. וזה שאמר לו 'ולקחת מנחתי מידי כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים', רצ"ל בעבור המנחה הזאת אזכה לראות פניך, 'כראות' (כף הזמן), רצ"ל בעת אשר אראה פני אלקים ביום הנבחר לבא לקודש הקדשים, אז אראה גם את פניך ליתן לך מנחה ותתהפך לעבד לי. וזה שרמזה המסורה שהוא הנרצה על בית המקדש, ז"ש 'מתי אבא ואראה פני אלקים', דקאי על בית המקדש. **כז. פירוש**, נוסף מספר 'שבת' (702) על מספר 'רשף' (580) קב"ב - כמספר ג' השמות א"ל הוי"ה אדנ"י. **כח. וכ"כ** להלן (אות טז, מאמר ד אות א), אגרא דפרקא (אות קנח). **כט. עי'** פע"ח שער השבת (פ"ג), והובא ג"כ בסדרו הארז"ל, וטעם הדבר מבוואר בתפלה למשה מהרמ"ק (שער העשירי סי' יא): בענין שטרף לביתה שהיא מחלקת בכל יום, יש בו שני ענינים, הא' שהוא מצד העבד מטטרו"ן סוד הנהגת החול, השנית שהשטן בא' בתוך הבאים ליטול חלק מזונו, ואין הענין כן בשבת אין המזון מתחלק אלא מבחינת אצילות מזון רוחני דק מסוד לחם עניג' לחם משנה, אמנם החיצונים אין להם חלק בו כלל, שכבר נתן להם חלקם הראוי להם מבעוד יום קודם כניסתם וכו', ולזה כנגד שניהם אנו אומרים בחול מזמור שמירה דהיינו 'למעלות אשא עיני וכו' כדפי' בשער ט', ובליל שבת אומרים 'מזמור לדוד ה' רועי', דהיינו המזון ע"י הקב"ה ואין בו חסרון כנודע. ע"כ.

כא. וכ"כ פתח עינים להחיד"א (ב"ב טז.), ראש דוד (פר' אמור) ראה להלן (מאמר ב אות ג) בהערות. **כב. היינו** סמא"ל (131) ובת זוגו לילי"ת (480) עולין תרי"א כמנין 'תורה'. **כג. ז"ל** הגמרא שם: ואמר רבי יצחק כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו, שנאמר (איוב ה ז) 'ובני רשף יגביהו עוף', ואין 'עוף' אלא תורה, שנאמר (משלי כג ה) 'התעף עיניך בו ואיננו', ואין 'רשף' אלא מזיקין, שנאמר (דברים לב כד) 'מזי רעב ולחומי רשף וקטב מרירי'. אמר רבי שמעון בן לקיש כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו וכו', ואין 'רשף' אלא יסורין, שנאמר (שם) 'מזי רעב ולחומי רשף'. **כד. הו"ד** בספר הפלאה (כתובות עז:): ועוד אמרו חז"ל כל העוסק בתורה לשמה מזיקין בדילין הימנו שנאמר 'ובני רשף יגביהו עוף' וכו', ושמעתי בשם הגאון המחבר ספר פני יהושע שענינו כי המזיקין נקראים בני 'רשף' שהם באים מסמאל ונוקביה שה"ס חצוי בקדושה שם 'אל', וס"ם הוא סם המות, ונוקביה בגימטריא ת"פ, נמצא ס"ם ות"פ הוא בגימטריא 'רשף', וכשעסקו בתורה שהוא בגימטריא תרי"א, והוא שם 'אל' שבו המהפך אותיות 'רשף' לרחמים, שירשפ' עם 'אל' עולה בגימטריא תרי"א. ע"כ. והו"ד נמי בפנים יפות פ"ו תולדות (ד"ה ויגדלו), שם פ"ו אחרי (ד"ה והשעיר). וראה גם תורת משה לחתם סופר (פ"ו תולדות ד"ה ויגדלו): הפני יהושע כתב לפרש הא דאמרו חז"ל פ"ק דברכות כל העוסק בתורה מזיקין בדלים ממנו, דהנה הנקיבה לילית בגימטריא ת"פ, והזכר בגימטריא ס"מ, ושניהם בגימטריא תק"פ, וכשמתדבקין נולדו מהן מזיקין, והם בני 'רשף' והוא בגימ' תק"פ, אבל השם א"ל מפסיק הס"מ לנוקבא, ואם כן עם תק"פ בגימ' תרי"א דהיינו תורה, 'תורה' בגמטריא תרי"א, והיינו דקאמר דתורה מבטל המזיקין שנאמר 'ובני רשף יגביהו עוף' ודפח"ת. ע"כ. וע"ע חומת אנך להחיד"א (קהלת אות כט). **כה. עי'** אוה"ח הק' (בראשית לב טו): שמעתי ממורי זקיני זצוק"ל שנתכוון יעקב בחשבון ששלח מבעלי חיים בחשבון 'שעיר' שעולה בו 'תקף', ולזה שלח בחשבון עזים ורחלים ת"מ, וגמלים ל' עם בניהם הם ששים, הרי ת"ק, פרות ופרים חמשים, אתונות ועירים שלשים, הרי 'תקף' לשבר תוקפו. ובסגולת משה (שם) כתב לפרש 'בחשבון שעיר' - ר"ל עשו שנקרא שעיר, או

היתה חוה ראשונה שנתגרשה מן האדם, וחוה שניה 'ויצאה אל האדם' (שם פסוק כג), והן הנה צחינת 'לאה' ו'רחל' שהיו אלל יעקב שופריה דאדם (צ"מ פד. זוהר ח"א קמנ:), רק להיות צחינת 'לאה' סוד דינא קשיא ('ענ'ס') צומן אדם הראשון עדיין לא נתקנה רק חוה השניה סוד 'רחל' ('צשר') דינא רפיא, וזה שאמר אדם 'זאת הפעם (דייקא) ענ'ס מעלמי וצשר מצשרי' היינו דייקא, רק זאת הפעם חלוקים הם הענ'ס מן הצשר ואי אפשר לקבל הענ'ס, על כן נמרחקה חוה הראשונה, מה שאין כן בפעם השנית ציעקב שופריה דאדם לא יהיו חלוקים הענ'ס מן הצשר ותהיין שתיין קודש ליי".

וידוע לך (זוהר ח"ג ללא:) מסוד שני ימים דראש השנה, יום ראשון צחינת לאה דינא קשיא סוד 'ענ'ס', יום שני צחינת רחל דינא רפיא סוד 'צשר', והמתקת שניהם על ידי השופר. וצצנת נדחה השופר על פי תקנת חכמים (ר"ה כט:), ויש כח צידם לדחות המנוה צצז ואל תעשה (יצמות 5:), כי חכמים המה צסוד הקודש שהיא חכמה (זוהר ח"ג קכא.)¹, ויודעים אשר קדושת היום צעלמו ממתיק

❦ מאמרי בני יששכר ❦

טעם שחכמים עוקרים דבר מן התורה בשב ואל תעשה. אציגה לפניך כאן ברמז טעם לדברי חז"ל שיכולין חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה (לא בקום ועשה). החכמים העושים תקנות וגדרים לישראל, הנה נשמתם נשפעת מן החכמה העליונה, על כן נקראו 'חכמים'. והנה כתיב (מהל'ס קד מד) 'כולם בחכמה עשית'. ע"כ התורה מתחלת 'בראשית ברא' וכו' - מתרגמינן 'בחוכמתא', 'ראשית חכמה'. והנה כל העשיות הוא עפ"י החכמה כביכול. והנה כתיב בגמר מעשה בראשית (נלאש'ט 3 ג) 'אשר ברא אלקים לעשות'. והנה נגמרו כל מעשי בראשית עפ"י עשיות החכמה היא התורה אורייתא מחכמה נפקת. וא"א לעקור דבר מן התורה עפ"י 'חכמים' המושפעים מן 'החכמה'. זולת בשב ואל תעשה. והבן ברמיזתם: דברים נחמדים - עדיות אות טז

והדצרים סתומים צכאן ויתפרשו לך להלן (מאמר ח אות יז):

שבת בגימטריא 'קשיא רפיא' שעיצומו של יום השבת ממתיק הדינים

ו 'שבת' צגימטריא קשיא רפיא. על פי מה שמצואר שם צוהר הנ"ל (ח"צ פח:):² 'צהדין יומא כל דינין אככפיין ולא מתערין צעלמא', עד כאן לשונו. צצר ידוע לך דאית דינא 'קשיא' ואית דינא 'רפיא' (זוהר ח"א רא.), כמו שידעת מענין שני ימים דראש השנה (זוהר ח"ג ללא:), והנה שופר צראש השנה הוא להמתיק השני דינים, וצצנת נדחה השופר [צתקנת חכמים (ר"ה כט:)] כי נמתקים הדינים צקדושת יום שבת, עילמו של יום השבת ממתיק 'קשיא רפיא', ועוד יצצאר לך להלן (אות ז, מאמר ט אות א¹)³:

שבת בגימטריא 'עצם בשר' רמז לדינא קשיא ודינא רפיא שעל ידי קדושת השבת נמתקים הדינים

ז 'שבת' צגימטריא עצם בשר. על פי מה שכתב האריז"ל בליקוטי תורה (פר' צראשית ד"ה ויאמר האדם) מה שאמר אדם הראשון 'זאת הפעם ענ'ס מעלמי וצשר' וכו' (צראשית 3 כג), להנה

והו כ"ץ הדינים נמתקין בשבת. בווהר תרומה (מ"צ קלה): בודא דשבת, מבואר שם כל 'שולטני רוגזין' ו'מארי דדינא' כולהו ערקין ואתעברו מינה, עיין שם. יש לפרש הכפל לשון, היינו הדינים הקשים מסוד דינא 'קשיא', והדינים הרפים מסוד דינא 'רפיא' כולהון נמתקים בשבת, על כן תמצא כי 'שבת' בגימטריא 'קשיא רפיא': אגרא דפרקא - אות רנב וזו טעם שנקראים 'חכמים'. והנה החכמה נקרא קדש, כמבואר בווהר (מ"צ קכא.) בפסוק (שמות 29 ל) 'ואנשי קדש תהיון לי', והנה כתב הרב עיר וקדיש בעל אור החיים בספר החפץ (נהקדמה), החכמים שמתקנין תקנות ומאירין בתורתן לישראל, נשמותיהם מאירות מן 'החכמה', על כן נקראו 'חכמים' שמקבלין מן 'החכמה' (כן הבנתי מדבריו דברי קדש): בני יששכר - מאמרי תשרי - מאמר ג אות ח

ביאורים והערות

דמתחברן כחדא, דינא עלאה דאיהו קשיא, בדינא תתאה דאיהו רפיא, ותרוייהו משתכחי. ע"כ. וע"ע בפרי צדיק (לראש השנה אות כו) מה שהוסיף בביאור זוהר"ק. לא. וראה בהערות שם.

תרגומי זוהר

[ב] ביום הזה (שבת) כל הדינים שמתגברים בימות החול נכפים ואל מתעוררים בעולם.

וע"ע להלן (מאמר ח אות יז). ל. ז"ץ שם: תנן 'ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו' (מלכים א' ח נט), יום ביומו מאי הוא, אלא הני תרי יומין דראש השנה, אמאי תרי יומין, בגין דאינון תרי בי דינא

הכוונה 'ימים' היינו שנה, כענין 'ימים' תהיה גאולתו' (ויקרא כה ט) ^ב, 'אחדים' היינו שצמות, כי אמרה שצת לפני הקדוש צרוך הוא לכל נחת בן זוג וכו' (צ"ר יא ט) ^ב. והנה שנה שלימה של שצמות יצטרך לזה שצת שנים ^ב, וכתבנו שם שצטעם להמתיק השני דינים קדושים הנ"ל היה צריך יעקב שצצנו לעצוד עצודתו שנה שלימה של שצמות, עיין שם ^ב:

✽ מאמרי בני יששכר ✽

יושלם בקדושת השבת וכו' סגולת השופר בראש השנה - כבר ידעת סוד ב' ימים דראש השנה ב' בתי דינים קשיא רפיא סוד לאה רחל, וידוע מה שכתב האריז"ל (ליקוטי מוה"פ פר' ג' נג) לאה דינא קשיא נקראת עצם, רחל דינא רפיא (ג' נג) לאה דינא קשיא נקראת עצם, רחל דינא רפיא נקראת בשר, והנה ביום הדין הקדוש הן המה ב' בתי דינים קשיא רפיא עצם בשר, והנה היוצר כל הוא אלקיננו היב עיטא למתקע בשופר להמתיק ה' בתי דינים הנ"ל, ויום זה אם יארע בשבת קדש, עצם קדושת היום נקרא 'שבת' בגימטריא 'קשיא רפיא' וכן בגימטריא 'עצם בשר', כי בעצם היום יכולין להמתיק ה' בתי דינים בזולת השופר כאמור בזוהר כד עייל שבתא וכו' וכל דינין מתעברין וכו', הבן הדבר:

בני יששכר - מאמרי השבתות - מאמר ט אות א

היבן נרמז שיכולין חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה. בגמרא דכילי עלמא מיהא מגילה בשבת לא קרינן, מאי טעמא אמר רבה גזירה וכו' והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב. לא ידעתי מה הוא הצורך להשיענו בכאן טעמא דשופר ולולב. ונראה לי דמשמיעני איך סמכו החכמים לבטל בעבור גזירתם מצות עשה דאורייתא שופר ולולב. והגם שאמרו דיכולין החכמים לבטל בשב ואל תעשה, היכי רמיזא דיכולים החכמים לעשות דבר גדול כזה. והוא נשמע מכאן, דאסתר ברוה"ק נאמרה וכתוב בה (ט ט) 'בכל שנה ושנה', להורות איך יתנהגו כד איקלע בשבת, נשמע דבשבת יש לגזור ולבטל, והנה לפי"ז נאמר לנו ברוה"ק דבשבת מותר לבטל מצות עשה משום גזירה: ריח זודאים - מגילה ד:

הדינים 'קשיא רפיא' וכו' 'עצם בשר', וזהו מספר 'שבת' להמתיק השני צמי דינים הנ"ל.

ונכתב אללינו דכרושים צספרינו אגרא דכלה (פר' וילא ד"ה אף) מענין יעקב שאמרה לו אלמו 'וישצת עמו ימים אחדים' (ג' נג) ופירש צזה הרב הקדוש בעל מבשר צדק (ס"פ וילא) ^ב

וזהו תיקון מצות שופר נעשה על ידי שמירת שבת ולכך בטל חכמים מצות שופר בשבת. 'ויבא יעקב שלם עיר שכם' וכו' (ג' נג) יש לרמוז מה שגזרו רז"ל (ר"ה ט): בשב ואל תעשה בהנך תלת מילין, דהיינו שופר לולב מגילה, אם יבא עת מצותן בשבת קדש תדחה המצוה, ובודאי הגם שגזרו הדבר כדי שלא יבא האדם לידי חילול שבת, עם כל זה בודאי לא היו גוזרים לבטל אם לא שידעו כי כח השבת תעמוד במקום המצוה, ואפשר לעשות התיקון שניתקן במצוה על ידי שמירת שבת וכו' ובקיצור אודיעך 'שבת' בגימטריא 'קשיא רפיא', הוא סוד ב' ימים דראש השנה שצריך להמתיקם על ידי השופר כנודע, הנה שבת פועל זה:

אגרא דכלה - וישלח ד"ה ויבא

למה דוקא שופר לולב ומגילה בטל חכמים מצותן בשבת. 'ויבא יעקב שלם עיר שכם' (ג' נג) יש לרמוז מה שגזרו חז"ל בשב ואל תעשה לבטל שלשה מצות בהגיע זמן מצותן בשבת, דהיינו שופר לולב מגילה, כאומרם בכ"מ היינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה (ר"ה ט): והנה בודאי כל משכיל יבין שהגם שגזרו חז"ל לבטל מצות אלו ביום השבת בכדי שלא יבואו לידי חילול, עם כל זה השכל מחייב שבודאי לא היו גוזרים לבטל מצות עשה הבא מזמן לזמן אם לא שידעו אשר כח וסגולת השבת תעמוד במקומה, דאי לא תימא הכי קשה קושיית הראשונים (ר"ן ר"ה פ"ד) למה לא גזרו בקריאת התורה, ולמה לא גזרו על מצות מילה בשבת, על כרחך צריכין למימר שהם ידעו שהתיקון שנעשה על ידי ג' המצות הנ"ל הנה

ביאורים והערות

לב. להח"ק מו"ה ישכר דוב בער מזלאטשוב (נד' פרעמישלא תרל"א). לג. מדרסמ"ך ליה (פסוק ל) 'ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה' וגו'. לד. ז"ל המדרש: [למה ברכו וכו' ר' ברכיה ורבי דוסתאי אומרים שאין לו בן זוג, חד בשבתא תרי, תלתא ארבעתא, חמשה ערוכתא [ערכ שבת], שבתא לית לה בן זוג וכו'], תני רבי שמעון בן יוחאי, אמרה שבת לפני הקב"ה רבוננו של עולם לכולן יש בן זוג, ולי אין בן זוג, אמר לה הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך. לה. וב"ה בגן רוה (פר' ויצא ד"ה ברש"י). ובדברי חנוך שם (אות ב) כתב לבאר, שרביקה הטמינה ברמז לשונה שיהיה שנה של שבתות למען יהיה כל ימי ישיבתו אצל לבן בבחינת שבת קודש. והוסיף לבאר לפי"ז מדרש פליאה 'כל זמן שהיה יעקב בבית לבן לא שמר אלא שבת', דלפי הנ"ל אתי שפיר שיעקב אבינו שמר היינו המתין והיה מצפה להשלים שנה שלימה של שבתות. לו. וז"ל שם: והנה הניצוצות הק' אשר היו בבית

לכן בחינת הניצוץ של לאה ושל רחל, הנה קודם ביאת יעקב הנה הן המה 'עצם ובשר' וכו', וזהו שאמר לבן 'אך עצמי ובשרי אתה', אתה באת לגרוע ממני וליקח ממני בחינת 'עצם' לאה ובחינת 'בשר' רחל. וכשזכינו לזה הנה תתבונן 'עצם בשר' בגימטריא 'שבת', ב' שבתות אלמלא שמרו ישראל מיד נגאלין (שבת ק"ה), עלמא דאתכסיא ועלמא דאיתגליא, סוד ב' ימים דראש השנה דינא קשיא ודיני רפיא, 'קשיא רפיא' בגימטריא 'שבת', ב' ימים דראש השנה א' העליות בסוד העולמות, וא' בסוד הנשמות. והנה נשמע עולם בגימטריא 'ישראל'. וזה שכתב 'אך עצמי ובשרי', 'עצם ובשר' כנ"ל לאה ורחל, וישב עמו חודש ימים, אותו החודש שיש בו ב' הימים 'עצם ובשר'. וזה שתבין מ"ש (בראשית כ ט) 'ויהיו בעיניו כימים אחדים', שאמרו רז"ל (ב"ר סו ט) הן הן ימים אחדים שאמרה לו אמו. ופירש בו הרב בעל מבשר צדק שאמרה לו 'ימים אחדים', היינו שנה (כענין 'ימים' תהיה גאולתו (ויקרא כה ט))